

mined (National Intelligence Model of United Kingdom and United States of America National Criminal Intelligence Sharing Plan). Their correlation with the intelligence-led policing is exposed. Outlined the basic stages of criminal intelligence process (tasking, collection, evaluation, collation, analysis, inference development, dissemination) which are incorporated in a cyclic circle and proper methodology which is used during its conducting. Evaluation tables using the 4x4, 5x5, 6x6 system are described. Some analysis techniques like link analysis, event charting, flow analysis, telephone analysis with use of association matrixes are exposed. Chart layout examples are given. 5W+H system (Who? What? Why? Where? When? How?) and presentation of results forms like oral briefings, written reports etc. are described. Educated that criminal intelligence process is a collective process, and that is why to one man practically unreal to score a success in investigation of more or less serious crime in acceptable terms. The improvement of knowledges, persistent labour and permanent studies of collective, will allow considerably to improve them operative official activity, in particular in the field of criminality combating.

Key words: *criminal intelligence process, methodology, foreign experience, law enforcement authorities, crime combating.*

УДК 343.12

Д.А. Морквін

СПІВВІДНОШЕННЯ НЕГЛАСНОГО ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ОСОБИ ТА НЕГЛАСНОГО ОБСТЕЖЕННЯ ЖИТЛА ОСОБИ

У статті проаналізовано співвідношення правових та організаційно-тактичних аспектів негласного проникнення до житла особи та негласного обстеження житла особи. Визначено правові, організаційні та тактичні засади проведення оперативно-розшукового заходу – негласного оперативного огляду житла особи та здійснення негласної слідчої (розшукової) дії – негласного обстеження житла особи. У результаті проведеного аналізу констатовано, що негласне проникнення до житла особи та негласне обстеження житла особи за нормативно-правовою природою, підставами проведення та суб'єктами є різними, однак за організаційно-тактичними ознаками корелюють між собою та мають досить тісний зв'язок.

Ключові слова: *негласне проникнення, негласне обстеження, житло, негласні слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи, правові засади, організаційно-тактичні засади, оперативні підрозділи.*

Постановка проблеми. Конституцією України визначається право людини на недоторканність житла або іншого володіння, таємницю її сімейного та особистого житла [1]. Однак, з метою розслідування вчиненого тяжкого або особливо тяжкого злочину законодавець уповноважує відповідні правоохоронні органи на здійснення такої процесуальної дії, як негласне обстеження житла особи. Вказане обумовлено тим, що в третині випадків розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів в інший спосіб не можливо отримати

інформацію, яка становить інтерес для кримінального провадження. Водночас, результати аналізу емпіричного матеріалу свідчать про те, що в практичній діяльності під час проведення вказаної слідчої (розшукової) дії практичні працівники допускають порушення чинного законодавства щодо правових та організаційно-тактичних засад. Частково зазначене обумовлено тим, що Конституцією України закріплюється право правоохоронних органів у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна, чи безпосереднього переслідування осіб, які підозрюються в учиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, здійснювати негласне проникнення до житла особи та його огляд [1]. Тобто, аналізуючи національне законодавство, можна дійти висновку, що вказане право реалізується відповідними суб'єктами в двох формах: шляхом проведення оперативно-розшукового заходу (далі – ОРЗ) у вигляді негласного проникнення до житла особи та за допомогою такої негласної слідчої (розшукової) дії (далі – НСРД) як негласне обстеження житла особи. Однак ураховуючи, що результати аналізу емпіричного матеріалу свідчать про те, що в практичній діяльності працівники підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України (далі – НПУ) у більшості випадків не розрізняють ані процесуального, ані практичного значення вказаних заходів, вважаємо доцільним розглянути організаційно-правові засади їх здійснення та співвіднести їх.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом питання щодо співвідношення оперативно-розшукової діяльності з кримінальним процесом порушували в працях такі вчені, як: Б.І. Бараненко, Б.Т. Безлепкін, А.В. Белоусов, В.В. Гевко, В.А. Глазков, Е.О. Дідоренко, Є.А. Доля, І.М. Доронін, В.І. Жажицький, С.Ю. Ільченко, Ю.П. Кобець, Є.Г. Коваленко, І.П. Козьяков, В.А. Колеснік, М.Й. Курочка, В.Т. Маляренко, В.І. Ніндіпов, М.А. Погорецький, Б.Г. Розовський, В.Б. Рушайло, В.А. Сілюков, І.В. Сервецький, Г.П. Середа, В.М. Тертишнік, О.Г. Цветков, М.Є. Шумило, а також інші вітчизняні та закордонні вчені. Проте, у зв'язку із введенням до системи досудового розслідування негласних слідчих (розшукових) дій, процесуального закріплення статусу оперативного працівника при проведенні слідчих дій, співвідношення окремих ОРЗ із НСРД, зокрема негласного проникнення до житла особи та негласного обстеження житла особи, встановлено, що в контексті правових та організаційних засад дослідження майже не проводилось.

Формування цілей. Метою статті є визначення співвідношення правових та організаційних аспектів здійснення негласного проникнення до житла особи та негласного обстеження житла особи.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, слід визначити зміст поняття «житло». Так, відповідно до ч. 2 ст. 233 КПК України житло особи - це будь-яке приміщення, яке перебуває у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу та пристосоване для постійного або тимчасово проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення [2]. Водночас, законодавчо визначено, що житлом

не є приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені законом. Тобто, можна резюмувати, що будь-яке приміщення, у якому мешкає особа, є житлом.

По-друге, розглянемо правові підстави негласного проникнення до житла особи та негласного обстеження житла особи. Загальною підставою здійснення досліджуваних видів ОРЗ та НСРД є положення Конституції України, де визначено, що вказана діяльність може здійснюватися лише у виключних випадках (якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб) [1], однак правові норми, що регулюють їх здійснення детальніше, суттєво різняться.

Так, аналізуючи положення КПК України, можна дійти висновку, що обстеження публічно недоступних місць, зокрема, житла особи - це негласна слідча (розшукова) дія, яка полягає в обстеженні публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення до них, у тому числі, з використанням технічних засобів, з метою:

- 1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування;
- 2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів;
- 3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину;
- 4) виявлення осіб, які розшукуються;
- 5) встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи [2].

Водночас, національним законодавством визначено, що вказаний різновид НСРД проводиться виключно на підставі ухвали слідчого судді, прийнятої в порядку, передбаченому статтями 246, 248, 249 КПК України, тобто:

- 1) у випадку досудового розслідування кримінального провадження за фактом вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину;
- 2) на підставі постанови суду, отриманої після направлення обґрунтованого клопотання слідчого або прокурора;
- 3) суб'єктами вказаної діяльності можуть бути слідчий та прокурор, або на підставі доручення в порядку ст. 40 КПК України - оперативні підрозділи [2].

Однак, за своєю правовою природою негласне проникнення до житла особи - це різновид оперативно-розшукових заходів, тобто воно може бути проведене тільки в порядку та на підставах, визначених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», зокрема:

- за наявності достатніх підстав, передбачених ст. 6 вказаного Закону, тобто лише в рамках оперативно-розшукової справи;
- на підставі постанови суду відповідної інстанції;
- виключно оперативними підрозділами, що наділені правом здійснення оперативно-розшукової діяльності [3].

У контексті наведеного доречною є думка Є.Д. Скулиша про те, що негласні слідчі (розшукові) дії, закріплені главою 21 КПК України, за сутністю та

змістом проваджуваних дій корелюють із оперативно-розшуковими заходами, закріпленими ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а окремі норми ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», з урахуванням змін, унесених законом № 4652-УІ від 13 квітня 2012 року, побудовані як бланкетні та посилаються на окремі статті КПК України, що встановлюють порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій [4, с. 188]. Тобто, можна резюмувати, що при здійсненні вказаного виду ОРЗ підрозділ-ініціатор також керується положеннями КПК України.

На законодавчому рівні право на проведення негласного обстеження житла особи надано слідчому або в порядку ст.ст. 41, 246 КПК України за його письмовим дорученням оперативному підрозділу. Так, у випадку, коли під час досудового розслідування слідчий або прокурор встановили, що іншим шляхом, окрім проведення негласного проникнення до житла особи, досягнути вищевказаної мети неможливо, прокурор або слідчий вносить клопотання, оформлене відповідно до вимог ч. 2 ст. 248 КПК України, та узгоджене з прокурором до слідчого судді про надання дозволу на проведення обстеження публічного недоступного місця, житла чи іншого володіння особи, до якого додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання. Після отримання ухвали суду про надання дозволу про проведення негласного обстеження житла особи слідчий може прийняти рішення про залучення до проведення вказаної НСРД експерта, осіб, які співпрацюють з правоохоронними органами на конфіденційних засадах, а також використання спеціальних технічних засобів. Після чого негласно, тобто приховано від осіб, що є власниками житла, користувачами або розпорядниками, а також їх близького оточення безпосередньо здійснюється негласне проникнення до житла особи. Однак, слід зазначити, що виявлені в ході негласного проникнення предмети, документи не вилучаються, оскільки законодавчо закріплено, що в межах проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії сліди вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину фіксуються шляхом фото -, відеозйомки, виготовлення відтисків, відбитків, зліпків тощо [2].

У ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» чітко визначено, що суб'єктами здійснення негласного проникнення до житла особи є виключно оперативні підрозділи Національної поліції, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України [3].

Тому, на наш погляд, доречною є наукова думка про те, що оперативно-розшукові заходи та негласні слідчі (розшукові) дії є однорідними за організаційно-правовим критерієм та відрізняються переважним чином за правовим статусом і суб'єктним складом, адже при оперативно-розшуковій діяльності проведення оперативно-розшукових заходів може здійснюватися лише уповноваженими оперативними підрозділами, а негласних слідчих (розшукових) дій – слідчим, прокурором, або за їх дорученням – уповноваженим оперативним підрозділом [5, с. 121].

Тобто, аналізуючи наведене можна дійти висновку, що загальним, з точки зору правового регулювання, при здійсненні негласного проникнення до житла особи та негласного обстеження житла особи є: по-перше, тимчасове обмеження конституційних прав громадян; по-друге, здійснення вказаної діяльності виключно на підставі постанови суду. До відмінностей правових підстав здійснення негласного проникнення до житла особи та негласного обстеження житла особи віднесемо те, що по-перше, вказаний ОРЗ та НСРД є різними за своєю правовою природою; по-друге, підставою проведення негласного проникнення до житла особи як виду ОРЗ є оперативно-розшукова справа, а негласного обстеження житла особи як виду НСРД – кримінальне провадження; по-третє, залежно від того, проводиться ОРЗ чи НСРД можуть різнитися суб'єкти їх проведення. Також слід зауважити, що відрізняється й правова природа результатів досліджуваного виду ОРЗ та НСРД, оскільки докази, отримані в результаті проведення НСРД, одразу є процесуальними документами, а результати ОРЗ можуть набути процесуального значення лише після проведення відповідної процедури.

З точки зору співвіднесення організаційно-тактичних засад негласного обстеження житла особи і негласного проникнення до житла особи слід зазначити, що у випадку проведення вказаного різновиду НСРД організація їх проведенню визначена в Кримінальному процесуальному Кодексі України й в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затвердженою спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби, міністерств фінансів та юстиції України від 16 жовтня 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [2; 6]. Водночас, організація проведення негласного проникнення до житла особи як виду ОРЗ регулюється Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» та нормативними актами закритого характеру із урахуванням КПК України [3]. Також зауважимо, що аналізуючи нормативно-правові акти встановлено, що тактичні основи проведення вказаних різновидів НСРД та ОРЗ є спільними та регулюються одним і тим же правовим актом закритого характеру.

Висновок. Отже, підсумовуючи наведене, можна дійти висновку, що негласне проникнення до житла особи та негласне обстеження житла особи за нормативно-правовою природою, підставами проведення та суб'єктами є різними, однак за організаційно-тактичними ознаками корелюють між собою та мають досить тісний зв'язок.

Використані джерела:

1. Конституція України : Закон України від 26 червня 1996 р. № 254к/96-ВР: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gkska2.rada.gov.ua/pls/zweb_N0/webproc4_1?id. – Редакція від 05.12.2012.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (поточна редакція на підставі Закону України від 04 липня 2013 р.

№ 406-VII) [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88. – Режим доступу до журн. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Загол. з екрана.

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

4. Скулиш Є. Д. Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року – імпульс оновлення оперативно-розшукової діяльності / Є. Д. Скулиш // Оперативно-розшукова діяльність ОВС: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 21 вересня 2012 р.). – Дніпропетровськ: ДДУВС, 2012. – С. 186–189.

5. Шахова К.В. Протидія звалтуванням (за матеріалами підрозділів карного розшуку): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Шахова Катерина Володимирівна. – Харків, 2014. – 225 с.

6. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : спільний наказ Генеральної прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби, міністерств фінансів та юстиції України від 16 жовтня 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

Морквин Д.А. Соотношение негласного проникновения в жилище лица и негласного обследования жилища лица

В статье проанализировано соотношение правовых и организационно-тактических аспектов негласного проникновения в жилище лица и негласного обследования жилища человека. Определены правовые, организационные и тактические основы проведения оперативно-розыскного мероприятия - негласного оперативного осмотра жилища лица и осуществления негласного следственного (розыскного) действия - негласного обследования жилища человека. В результате проведенного анализа констатируется, что негласное проникновение в жилище лица и негласное обследование жилища лица по нормативно-правовой природе, основаниям проведения и субъектам разные, но по организационно-тактическим признакам коррелируют между собой и имеют достаточно тесную связь.

Ключевые слова: *негласное проникновение, негласное обследование, жилище, негласные следственные (розыскные) действия, оперативно-розыскные мероприятия, правовые основы, организационно-тактические основы, оперативные подразделения.*

Morkvin D.A. Value covert entry into a dwelling individuals and covert examination of individual housing

To explore committed grave or especially grave crime, the legislator allows relevant authorities to perform actions such as a secret inspection of housing people. At the same time, by analysis of empirical data showed that in practice during the investigation practitioners (investigators) actions allow the violation of the law on

the legal, organizational and tactical principles. Analyzing the current legislation, these authors explain that this right is implemented by the relevant articles in 2 forms: conducting search operations - secret habitation and implementation of individual tacit investigation (detective) of the penetration - a secret survey of housing people. Because these authors examined the organizational, legal, tactical principles covert inspection of residential people and covert penetration to homes and people related. Thus, for the first time defined the concept of "home" in particular any room in which the person lives. Second, deals with the legal basis for covert penetration into dwelling people and covert examination of individual housing. Third, reviewed and correlated organizational and tactical principles of human habitation Covert inspection of housing secret person who inflicted summarized that tactical bases of these varieties NSRD and coolant are shared and managed by the same legal act of the closed nature. The study, the author stated that the secret entry into a dwelling and individual housing inspection unspoken person for regulatory and legal nature of the grounds and the subjects are different, but for organizational and tactical characteristics correlated and have very close connection.

Key words: *penetration unspoken, unwritten inspection, housing and covert investigative (detective) actions, operational-search measures, the legal framework, organizational and tactical principles, operational units.*

УДК 343.1 : 65.012.8

С.В. Пеньков

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЗАСТОСУВАННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ТЕХНІКИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

У статті проведено порівняльний аналіз застосування оперативної техніки в окремих країнах. Виділено основні заходи, у рамках яких застосовується оперативна техніка. Розглянуто нормативно-правову базу її застосування, а також органи, уповноважені на здійснення оперативно-технічних заходів. Проаналізовано окремі аспекти судового санкціонування застосування оперативної техніки. Наведено приклади оперативної техніки, застосовуваної за кордоном. Запропоновано активізувати розробку вітчизняного спеціального програмного забезпечення, яке б могло використовуватися під час здійснення оперативно-технічних заходів у рамках взаємодії профільних департаментів поліції, а також представників наукових та навчальних закладів системи МВС України.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, оперативно-технічні засоби, зарубіжний досвід, правоохоронні органи, порівняльний аналіз.*

Постановка проблеми. Оперативна техніка в сьогочасній правоохоронній практиці відіграє одну з провідних ролей. Вона дозволяє не лише виявити та попередити складні й резонансні злочини, але й підвищити ефективність роботи правоохоронних органів за цілою низкою напрямів оперативно-службової діяльності. Невипадково своєчасному впровадженню та застосуванню новітньої оперативної техніки приділяється велика